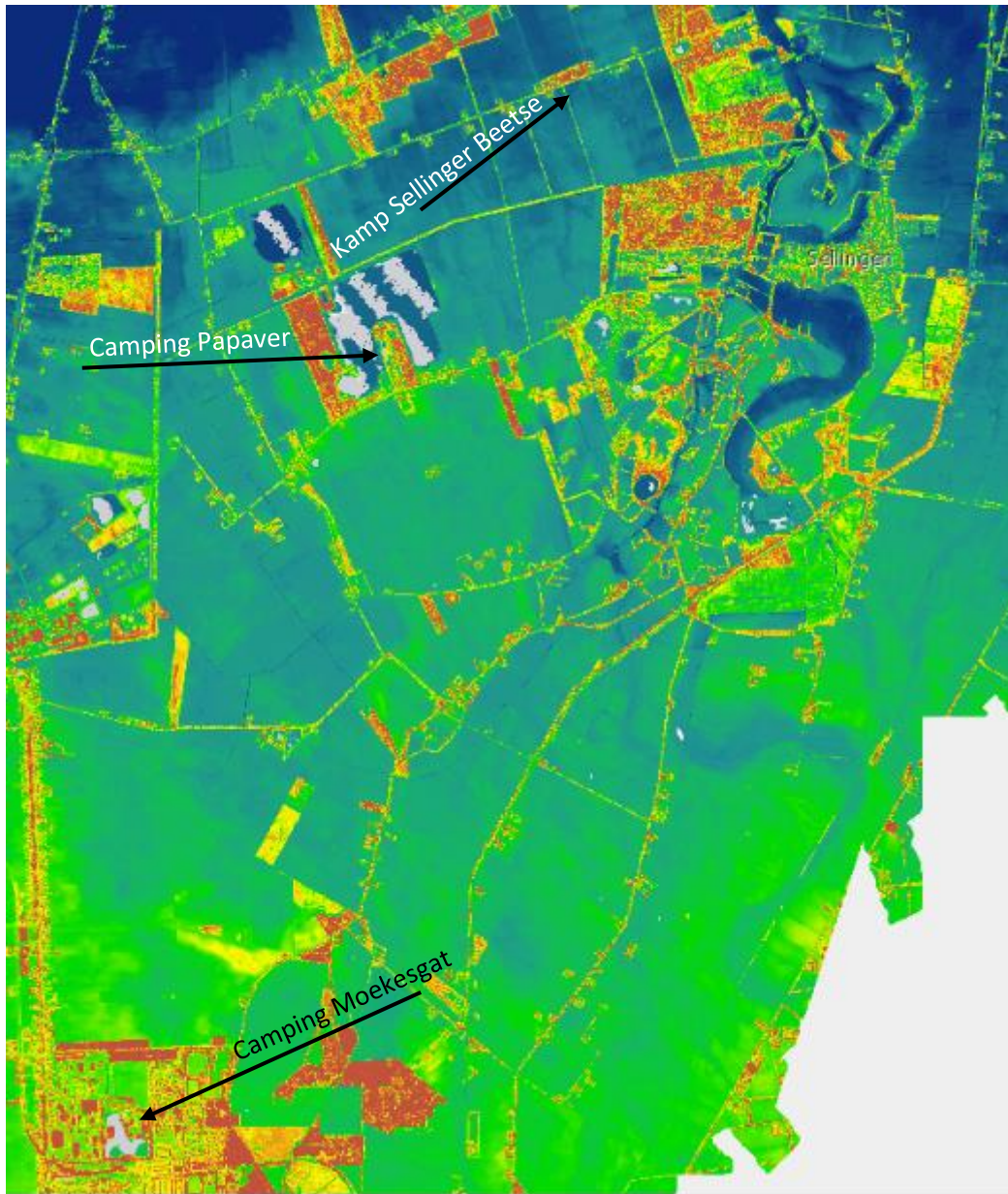

O5 Infobestand etappe Camping Moekesgat Ter Apel naar camping de Papaver Sellingerbeetse.

Ter Haar.

Ter Haar is een kleine plaats gelegen ten noorden van Ter Apel. Het was op papier het eindpunt van de Semslinie. In het gehucht staat een standerdmolen uit 1832.

De Semslinie is de grens tussen de provincies Groningen en Drenthe. De rechte grens loopt van het Huis ter Haar bij Musselkanaal naar Wolfsbarghe. Feitelijk volgt de grens van Musselkanaal tot aan ongeveer Station Stadskanaal een gewijzigde variant van de oorspronkelijk vastgestelde Semslinie, Koningsraai genaamd. Ter plekke maakt de grens een lichte, nauwelijks opvallende knik.

De grens is in 1615 op verzoek van de Staten van Drenthe en Groningen uitgezet door Johan de la Haye namens de eerste en Johan Sems namens de andere partij. Het bepalen van de grens was nodig omdat men in die jaren het veen begon af te graven. Voor de zeventiende eeuw was het moerassige gebied min of meer waardeloos en was het bepalen van een exacte grens nooit de moeite geweest. Een extra reden was dat beide provincies aanspraak maakten op Ter Apel en ze dit geschil wilden slechten.

Op 2 maart 1615 was de kaart met de grens gereed. Over de getrokken grenslijn bestond weinig verschil van mening. De Groningers maakten echter bezwaar tegen de toedeling van Ter Apel aan Drenthe, met als argument dat het klooster daar ooit bij het bisdom Münster had behoord en nooit bij dat van Utrecht, waar Drenthe ooit onder viel, als deel van het Oversticht. Johan Sems ging daarop weer aan het werk en kwam in oktober 1615 met een kaart waarop Ter Apel Gronings was. Hiertegen had Drenthe weer bezwaren.

In 1630 bepaalde stadhouder Ernst Casimir dat het omstreden gebied een gemeenschappelijke weide (Lat. compascuum) zou zijn. Daarmee kwam aan het conflict voorlopig een einde. Pas in 1817 werd de grens tussen de Barkelazwet, de grens tussen de Pekela's en Westerwolde, en de Duitse grens definitief vastgesteld. Koning Willem I verlegde de grens vanaf de Barkelazwet, waar tot 1969 de grens tussen de gemeenten Wildervank en Onstwedde de Semslijn raakten, meer naar het westen tot aan Musselkanaal, om vandaar naar het oosten te lopen en dan via onder langs de Munnikedijk en langs de Ronde de Duitse grens te bereiken. Deze door Koning Willem I gewijzigde loop van de grens wordt de Koningsraai genoemd.

Sellingen.

Sellingen is een esdorp en het heeft dan een voor deze dorpen kenmerkende brink. Het dorp ontstond in de Middeleeuwen. Voor de Reformatie had het een eigen kerspel dat de marken Sellingen, Laude en Ter Haar omvatte. De Nederlands-hervormde kerk van Sellingen is waarschijnlijk in de 14e eeuw gebouwd. Het kerkgebouw of zijn voorganger in komt echter al voor op de aanvulling op een lijst van kerken van de Abdij van Corvey, die in de dertiende eeuw is opgetekend. Hier vinden we de naam Sallinge, daarna in een document uit 1316 de naam Zellynge: de oudste vermeldingen van het dorp.

Kerk Sellingen.

Ten zuiden van de brink in Sellingen staat de Hervormde kerk. Deze vroeg-gotische kerk, gerestaureerd in 1972-1973 onder leiding van architect P.L. de Vrieze uit Groningen, dateert uit het begin van de 14e eeuw. Uit opgravingen, tijdens deze restauratie, bleek dat er voor deze huidige kerk al een houten voorganger heeft gestaan. De vroegste vermelding van een kerk in Sellingen dateert uit 1150 in een lijst van kerken van de abdij Corvey in het bisdom Osnabrück. Tijdens de voornoemde restauratie werden er door het Rijksinstituut voor oudheidkundig bodemonderzoek een 20-tal oude graven blootgelegd, waarvan er twee dateren uit de periode van rond 1100. Waarschijnlijk zijn er nog meer graven aanwezig, maar wegens geldgebrek is toen niet de hele kerkbodem opgegraven. Op het kerkhof treft men nog een grafzerk aan.

Buitenzijde.

Het huidige kerkgebouw, dat uit forse kloostermoppen is opgetrokken, stamt vermoedelijk uit het begin van de 14e eeuw en is 22.62 meter lang, 9.10 meter breed en de muren zijn 1 meter dik. In de langsmuren van het schip zijn, waarschijnlijk in de 17e eeuw, grote ramen ingebroken met witte dagkanten, maar de sporen van oudere smalle spitsboogvensters zijn nog in het metselwerk te ontdekken. Zowel in de zuid als in de westmuur treffen we een dichtgemetselde ingang aan.

Het koor heeft een driezijdige sluiting. Op de hoeken van deze koorsluiting zijn eenmaal versneden steunberen geplaatst die evenals de koorsluiting zelf zijn bedekt met holle en bolle pannen, ook wel “monniken en nonnen” genoemd. Onder de pannen van het koor gaat een fraaie 13e- eeuwse eikenhouten kap schuil. De rest van de kerk is bedekt met oud Hollandse rechtse pannen. Aan de noordkant is tijdens de restauratie in 1972-1973 een nieuwe consistoriekamer gebouwd op de fundamenteën van een vroegere “gerfkamer”. Een gerfkamer was de ruimte waar de priester ondermeer zich in zijn liturgische kledij hulde, alvorens hij het koor betrad. Het middeleeuwse woord ‘gerven’ betekent ‘zich gereedmaken’. Tussen de vensters in de noordgevel bevindt zich de huidige ingang van de kerk. Het afdakje boven de deur beschermt een middeleeuwse schildering die in de boogvulling is aangebracht.

Dooptont

De achtkantige onversierde dooptont bestaat uit twee delen en is van wit-grijze hardsteen en stamt uit de 15e eeuw. De staande ijzeren dooptbekken-houder met koperen bekken dateert van 1765 en is gemerkt met 1765 N.S.P. De zilveren avondsmaalbeker, hoog 17cm en gemerkt met AE dateert uit 1738.

Kansel

Het met twee treden verhoogd koor dat in de 15e eeuw werd vernieuwd heeft een drie zijdige sluiting en is voorzien van drie koorvensters. Tot aan de restauratie van 1973 was het koor aan de zijanten voorzien van banken. De 17 eeuwse eiken kansel die geplaatst is tegen de oostwand, komt oorspronkelijk uit Scharmer en is in 1825 voor f50,- aangekocht. De kansel had tot 1856 een andere plaats in de kerk. De gegroefde dorische zuiltjes scheiden de boogpanelen en het klankbord is door Vredeman-de-Vries ornamenten gesierd. De trap hoort oorspronkelijk niet bij de kansel.

Koorgewelf

Het 15e eeuwse stergewelf boven het koor is evenals de oostzijde van de triomfboog gesierd door figurale (druivenmotief) en ornamentale schilderingen. Deze dateren uit het eind van de 15e en begin van de 16e eeuw en kwamen ook in 1922-1923 onder een kalk laag te voorschijn.

De geprofileerde ribben zijn zandkleurig, afgezet met zwarte biezen en rusten op kraagstenen van natuursteen waarop steenhouwersmerken zijn aangebracht. Deze steenhouwersmerken zijn de handtekeningen van de steenhouwer die ze gemaakt heeft. We kunnen in het koor vier verschillende merken zien. Het vijfde merkteken is waarschijnlijk in spiegelbeeld gemaakt. Deze zelfde merktekens komen ook voor op onder andere de Dom van Keulen en de Dom van Utrecht.

Op de koorgewelven zijn in de gewelfschelpen de symbolen van de vier evangelisten aangebracht, voorzien van hun namen op een banderol. Deze schilderingen dateren uit begin 16e eeuw. De symbolen van de vier evangelisten staan voor de vier wezens: mens, leeuw, rund en arend (Ezechiël 1:4-10). De vier wezens worden opgevat als symbolen voor de 4 evangelisten: de engel voor Matheus, de leeuw voor Marcus, de os voor Lucas en de adelaar voor Johannes.¹¹

Boven het klankbord van de kansel zijn de naam van de schilder: broeder Ja(n) van Aken en zijn huismerk, een schild met kruisels twee tweetandige vorken aangebracht. Boven de triomfboog aan de zijde van het koor staat vermeld: Johannes maler. Het is niet duidelijk of dit een en dezelfde persoon is, of dat dit twee afzonderlijke schilders zijn.

Schip.

Het schip heeft wit gepleisterde wanden die zijn voorzien van grote vensters. Deze vensters zijn waarschijnlijk in de 17e eeuw aangebracht toen men behoefte kreeg aan meer licht en (zon)warmte in

de kerk. Het schip wordt overdekt door een blauwe 6.95 meter hoge balkenzoldering, die waarschijnlijk ook uit de 17e eeuw stamt.

De orgelgaanderij (klunderbeune) aan de westmuur van het schip rust op houten standvinken die door bogen met elkaar zijn verbonden. Deze gaanderij dateert uit 1915 toen het eerste orgel werd geplaatst en is in Jugendstil uitgevoerd. Het huidige orgel is gebouwd in 1952 door fa. Gebr. van Vulpen uit Utrecht. Het orgel heeft zes stemmen verdeeld over een klavier en werd in 1982 gereviseerd en uitgebreid met een aanhangend pedaal. De dispositie van het orgel luidt: Manuaal C – f/III, Prestant 8 vt, Holpijp 8 vt, Prestant 4 vt, ged. fluit 4 vt, Octaaf 2 vt, Mixtuur 3-4 sterk.

De banken in de kerk dateren overwegend uit de negentiende eeuw en voor een deel zijn deze tijdens de restauratie in 1972 – 1973 vervangen door stoelen. De banken langs de muur in het koor zijn verwijderd. De drie koperen kroonluchters die op hoogtij dagen branden, zijn voorzien van kaarsen.

De enigszins scheef lopende dwarsmuur met spitsboog die de kerk in tweeën deelt, is niet in verband gemetseld met de buitenmuren. Deze triomfboog is aan de westzijde voorzien van laatgotische schilderijen uit het eind van de 15 eeuw en werden in 1921 onder een laag van 4 cm kalk ontdekt.⁵ De kunstenaar E. Bokhorst conserveerde 1922-1923 deze schilderijen en vulde ze voorzichtig aan. Links zien we de [Heilige Christoforus](#), de beschermheilige van reizigers, die met het Christuskind op zijn rug door het water waadt. Rechts zien we de [Heilige Margaretha](#) met de draak die haar wilde verslinden. Zowel Christoforus als Margaretha behoren tot de 14 noodhelpers, heiligen die bij nood en ziekten werden aangeroepen. Vandaar ook hun prominente plaats in de kerk.

Nissen

De nis in de zuidoost wand, die in 1922 te voorschijn kwam, is vermoedelijk een piscina. Een piscina is een nis met wasbekken en een afvoer door de muur naar buiten of in de fundering van de kerk. Deze werd gebruikt om het water, waarmee de liturgische handwassing en het reinigen van het vaatwerk door de priester plaatsvonden, te laten wegvloeien. De bedoeling van het op deze wijze laten wegvloeien van het water was, dat eventueel achtergebleven restanten van de geconsacreerde hostie toch op gewijde aarde (het kerkhof) terechtkwamen.⁷ De uitloossteen in de buitenmuur is echter niet (meer) zichtbaar. In deze nis bevindt zich nu een pinakel. Dit is een uit de gotische bouwkunst afkomstig verticaal decoratief ornament, veelal geplaatst boven en naast vensters en portalen. In de noordoost gevel van het koor bevindt zich een sacramentsnis. Vroeger waren deze vaak voorzien van een ijzeren deur.⁸ Hier werd de geconsacreerde hostie bewaard. Tevens bevindt zich onder de preekstoel nog een nis.

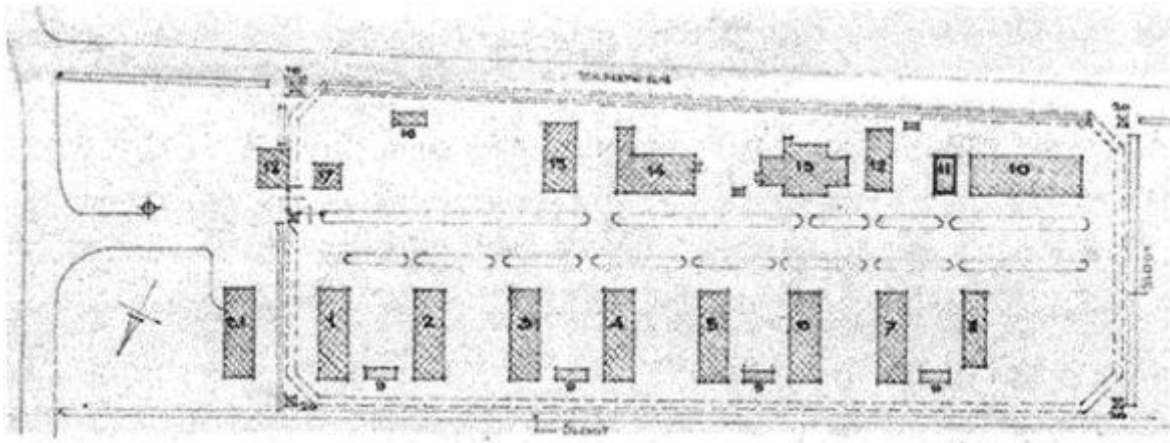
Kamp De Beetse

Het kamp “de Beetse”, gelegen nabij Sellingen, werd in 1935 gebouwd en was oorspronkelijk bedoeld voor de opvang van werklozen. Zij werden ingezet bij de ontginning van woeste gronden in oost Groningen. In 1942 verbleven ongeveer 500 Joden uit Amsterdam in het kamp. Zij werden echter op 3 oktober van dat jaar afgevoerd naar kamp Westerbork. In 1944 bood het kamp onderdak aan enige honderden mannen, die in het kader van de Arbeitseinsatz waren opgepakt en te werk werden gesteld bij boeren in de omgeving.

Pelgrimeren in Groningen

In 1945 verbleven in het kamp ruim 200 NSB-vrouwen en kinderen uit de Randstad, die na Dolle Dinsdag in september 1944 waren gevlucht naar Lüneburg in Duitsland, maar in februari 1945 terug kwamen naar het noorden van ons land. In augustus 1945 werd Kamp “de Beetse” een interneringskamp en moesten enige honderden politieke delinquenten te weten N.S.B.’ers en S.S.’ers daar hun straf uitzitten. Het kamp werd in 1948 gesloten. Daarna werden de barakken, op één na, afgebroken en verkocht.

Sellinger Beetse en Beetser Koeln.

De Sellingerbeetse is een gehucht ten westen van Sellinger. In het gehucht staat het kerkje 'Opwaarts!', gebouwd in Amsterdamse school stijl in 1925 in opdracht van de Nederlandse Hervormde Kerk. Momenteel dient het als cultureel podium en is in gebruik voor exposities en bijeenkomsten. Bij het gehucht ligt het natuurgebied het Sellinger veld. In dat gebied liggen drie grote zandplassen die in de loop der jaren zijn ontstaan door zandwinning, lokaal bekend als de Beetser koeln (Beetserkuilen). Bij de plassen, die nu deels een recreatiefunctie hebben, ligt een camping.